

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Va-yiḳra

Shelomoh ben Yitshāḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

מירשה ריש

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9951

אהיה כעטיה על ערתי חבוקי : ח אס
 לא-הודעי לך היפה בנשים צאני-לך
 בעקבי הצאן ורעי את-נדיתך על משכנות
 הרקיעים : ט לקסתי ברכבך פריעה דפיתך
 בערתי : י נאנו להניך בתורים צנאורך
 בתרומים : יא תובי זהב נעשה-לך עם
 נקרות הקסף : יב ער-שהמלך במסבו

רשי

לאך בין הואכים הללו אשר הם כחוסם ואיכה תרשים כלתרים כולות הוה שהיא עת לרה להם כלתרים שהיא עת לרה ללאך : שלמה אהיה
 כעוטיה . וח"ת מה איכפת לך אין זה כבודך שהיה כחכילה עוטה על שפה כוכיה על אחי : על ערתי חבוקי . אלל ערתי אשר
 הרונים שהם רועים לאך כמותך כלומר כן גדודי כלומות המוכים על חלצים אחרים ויש להם מלכים ומרים מנהיגים אותם : (ח) אם לא
 הרעילך . זו היא תמונת הרועה אם לא תדעילך להיכן תלכי לרעות לאך את היפה בנשים מהדל לו הרועה מהלכיהו אותם : צאני
 לך בעקבי הצאן . הסתכלי כפסיעת דרך שהלכו הלאך והעקבים נכריים טראני"ש בלג"ז וכן הרבה במקרא (תהלים עז) ועקבותיך
 לא נודעו (ירמיה יג) נחטפו עקבך (בראשית מט) והוא יגר עקביהם על עקביו והוא הדרך לבי : ורעי את-נדיתך על
 משכנות הרועים . בין משכנות אשר הרועים שאת אללם וזה הדגומה אם לא תדעילך כנסייתי ועלתי היפה בנשים בשאה לומות איכה תרעי
 ותכללי יויד המניקים לך להיות ביניהם ולא יאסדו בניך התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתו ושירו נשואותיו ומזמרתו ולטי בדרכיהם
 וחק בסכר זאת תדעי גדויתך אלל שריה לומות וכן אמר ירמיה (ירמיה לא) הנוכילך ציונים שיתי לכך למסילה וגומר :
 (ט) לסוסתי ברכבי פריעה רמיתך רעיתי . לוי"ד כח למ"ד (שפי) לקול תהו המון עים וכמולח"ד לריח שמניך לקבילת
 סוסים הרבה שאם פתי נחנתי ללאת לקרחתך ברכבי פריעה להושיעך כנו שנאמר (חבקוק) דרכת סוס סוסך סוסים הרבה סס דמיתך
 רעיתי שתקדיך ונתקדש (שמות יד) ואתם תמרוקן זאת רחמי בסי"ג אנד"ז . ד"א דמיתך רעיתי סס הראהי לכל שרעית את :
 לסוסתי . קבית ססי וכלשון לב"ו קסלי"ש : דמיתך . חר"פ פנתי בלג"ז וכו' (שופטים כ) אותי דימו להרוג כי סס קסטתך
 בקיטטים נאים : (י) נאור לחייך בתורים . שורות סומי חן ומלחתהם : צנאורך בתורים . ענקי וס ומרגליות מרוות
 כפתי לזה של כות הים : (יא) הודי זהב נעשה לך . נולכנו חנוכיית דעי לפני כח פריעה . שאיחמו לחזק את לבו לרדוף אחרך
 עם כל שסח גמיל אלו רותיו וכי נעשה לך תורי קסוטי הוהם : עם נקודות הבסוף . שהיה כידך כסר שהולת עומרים שגדולה היתה
 ביות הים מכות נזרים : נקודות . כלי כסף מוקדים ומלורים כהפרכות וגוונים : (יב) עד שהמלך במסבו . מסיס
 כנסת ישראל ואורת כל זה איות טובה נמלתו ואחי גולתך רעה כי בעוד המלך על השלחן עסקת חופתו . נרדינהן ריחו . חילוף
 להכניס בעוד שהמנינה בס עיקלקלתי בעגל ולשון חכה כסת בתן ריחנולא כסת הכתוב הכחישו הסריח לפי סדכר הכתוב כלשון נקיה :
 (יג) יר"ש" כנסת מסת פרקו" עדיה עס דלא כחכב הכחישו הסריח משום חסה חק לטירוס התוספת סס ספירס וה"ק"ת סתן ולא טוב
 והו מתוס חיה . אקוזה מלא כתב הכחישו חו הסריח וכו' סלואהי מתוס לשון נקיה) : (יג) צרור המור דודי לי . דודי כעשה
 לי כמי סס לוצרור העור בסוקן ואחר לו הרי לך צרור זה שיתן דמי טוב . ען הראשון שחכרת כך קס"ה כהתרה לטרחל על מעשה העגל ומאז
 להם כפרה על עונם ואחר התנדנו למשכן ויהא חס המסכן וכספר על זה העגל : בין שדוילין . חף לפי שמעלתי כו אמר לשכון
 סס : בין שדי . סין עטי בדיהרון : (יד) אשכול הכופר . יש כוסס ששמו כופר כונו (שירד) כפרים עם נרדים ועשו כעין
 אזולות : בפרטי עין גדי . סס מוקוס וסס הוה חנוי ורתי כלגדה שלותן כרשים עושין כירות ארבעה לוחמסס פעמים כסנה ודומה
 היה לכמה כפרות ותחילות שמחל לכן הקס"ה על כהנסינות שנסוהו סמדכר : (טו) הנך יפה רעיתי . אחייהייתו כהקלולי
 דהו חוקתי כדברי רננים לומר (במדבר יד) סלמתו כדכרתי והרי את יפה ויפה כי עיניך יונים כלומר כלה שעיניה בעורים כל גופה
 לך כדק : ושיעיה סלס חן יפה לך פריעה והדומה חויה סלחתי לך על עונך והרי את יפה כעשה והנך יפה כעשה יפה כעשה חכות
 יפה כוונתך : כי עיניך יונים . מדוקים יסוף מדכרתי כיונה זו מסכרת את כן ונה אינה מניחתו שידווג לאחר כך (שמות לב)
 ח"ס כו חליו כל סמי ולי ולי שמו בעגל ועד הנך יפה כעלאת האשכן שנאמר (שמות לט) והנה עשו אותה וגומר וישרך אותם מטה הרו
 שקלסס על כך : (טז) הנך יפה דודי אף נעים . לא ישי סלי חלא סך אתה הוה יפה . אף נעים . שעררת על פשעי
 הסרות סכיתך סתו חוקלס סלירדת חלו (וקראו) יורא כל העס וירונו : אף ערשנו רעננה . עליו כעומתך להם
 רעננה ערשנו ככנינו וככנינו ס"ה כולס נקבים חלך יפה שנאמר (שסו) ותקל סעדה וכו' המסכן קרוי מטה שנאמר הכה מעטנו
 סל סלוחה לכן המקדם קרוי מטה שנאמר ס"ה (ד"ו בכה) חמק חמטות אשר בבית ה' על ססס פריין ורטיין סל ישראל : (יז) קרורת
 בתובו ארוים . שבת המסכן ס"ה ו . דהיטנו . לא ידעתי סל לשון כריסוס חך ידעתי סלף כלשון מוסה שנימה הדיעו ביתו

שיר השירים ב

ב א אני הצללת השרון שושנת העמקים : ב בשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות : ג בתפוח בעצי היצר בן דודי בין הנאים בצלל המדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי : ד הביאני אל בית היין ודגלנו עלי אהבה : ה שמכונני באשישות רפדוני בתפוחים קיחולת אהבה אני : ו שמאלו תהרת לראשי וימינו תחבקני : ז השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אסיתעירו ואסיתעוררו

את האהבה עד שהחפץ : ה קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות : ט דומה דודי לצבי או לנמר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו משגות מן התלנות מציץ מן התרקים : י ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולבי לך : יא כיהנה הסחיקורי הסתו עבר הנשם חלק הלך לו : יב הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו : התאנה

רשי

שלאדם הנמצאים בו : (א) הצללה - היא מוסנה : שושנת העמקים - נאה ומוסנת ההרים לפי שארבעת תחודי שארץ כנחמה שלטת : (ב) בשושנה בין החוחים - שמונה בין החוחים ותימנה היא עומדת במיכה ולדעיונותה קרעית בין הבנות אולם לידוך אחרים לונות כמותם אחרי אילים אחרים והיא עומדת באמונתה : (ג) בתפוח - חילן של תפוחים כדורא בין חילני סרק הוא חכוכו מן פולן ספריו טוב כשיש זכרות : כן דודי בין הבנים - בין הסחורים והדומות כן הקס"ה מוכל האלילים כדור לפיך כנלי ממדתי וישבתי ומ"ה אהבתם הוה הכל בורחים היינו לפי שאין לו כל כך כרחוק כל האומות ועל הקס"ה כמין תוראה אבל חילנו כנלי חמדע וישבתי : (ד) אל בית היין - אהל מועד שס ניתנו פרשיה והוא אורוה של תורה : ודגלנו עלי אהבה - וקבוצתי סדגלנו חליו אהבה היא עלי עזוני וזכרת אהבתך ונלוא אשר ייע כלענו : (ה) שמכונני - עתה כמדת החולים באישי ענבים או באשישות סלת נקיה : רפדוני - רפדו רעיתי סביבותי בתפוחים לרוע עיני כדרך החולים כי חולה חני לאהבתו כי מחמת לו פה כנולות רפואה לזון עליה היא כמו (איוב מא) ירפד חרון עלי טוט : (ו) שמאלו תהרת לראשי - כדזכר - וימינו תחבקני - דרך ימים נסע לתור להם מנוחה וכמוקום הנקומה מורוד להם מן זלובל זה חני וזכרת עשה כנולותי וחולה לאהבתו : (ז) השבעתי אהבה - חס האומות : בצבאות או באילות - שתיהם ספקר ומאלל לכנים וילילים : אם העירוואם העוררוואת האהבה - סכניו לדודי לסגותה ולתחילה ולכס נוממי להתפתות אחרים : עד שהחפץ - בכל עוד שיחית תקועה כלבו הוא חפץני : עד שהחפץ - כמועד שהחלק כמסוכנו פעוז שהלך כמסוכנו : אם העירו - חס תשחוכמו (שמואל אכר) ויהי ערך (דניאל ד) ופסיה לערך : ואם העוררו - כמו העורר על השדה קלני"ר סלע"ו ית מקרשו אנדרכים וזאנס חתישבים על שדר הדכריו כי רואה חני שתכנאל סלוח ודבר על יחית מנרים ועל חפן תורה דהמסכן וכחית הארץ ובית רבתימה ועלות ככל וכחית בית בני והורגני : (ח) קול דודי - חמד המזורר על הרחובות כחשם סקר דבריו וסודו וקורר לא אחרתי לכפניו ראשית הדברים הוא התחיל ואחר הכיחית חלקך חריו ולא ספח סוף פקדס במנרים כלשון חכה ועכסיו מודד ואחר עשיכה וו סלערתני להם שמשני דודיו לזיחוריו כן היתה גולש הייתה יחירת לנאולה עד תם ארבע אלות מנה מנאורו בין הסתרים : קול דודי הנה זה בא - לפני הקן כמדלג על ההרים ומוקן כנבעות : (ט) דודי לצבי - כקלות חרונה שחיהר לשלכלני וכינופר התילים עופר חילכתור : הנה זה עובר גור - סנורה הייתי לישע עגובה עוד ימים רבים והנה הוא הודיע שהיה עומד ומלך מן תלנות השמים את העזאילי שגאמר (שבוטג) ראה רחיתי את בני עיניו וקור : (י) ענה - לשון עניה ולשון לעקה קולר וזה כניין אל לכולס (דברים כג) וענו סלוח : ואמר לי - ע"י משה : קומי לך (שמות ג) אעלה אתכם מעוני מנרים : (יא) הנה הסהיו עבה - חין עכסיו טורח כדרך - סתיו חורף תרגום סתיו : הנצנים נראו בארץ - קרבו ימי החמה שהילנות מניחין פרחים והולכי דרכים חתעננים לראותם : עת הזמיה הגיע - שהעוכה מתכין ענה וקול ערכ להלכי דרכים : וקול התור - כמשענו תורים ופניו יוכה ברך העופות להיות חסוררים ומלפנים כימי גיסן : דבאנה הנמה פניה כמשענו : והגפנים ססדר - כשנכל הפרת וסענבים מוכדלים זה מנה ונכרים כל ענבה לענבה קרויה ססדר - כל הענין זה לפי פשוטו לשון חבת פתיו ססמור חרזה את חרוקתו לילך אחריו כן עשה לי דודי : ענה דודי - ע"י משה : ואמר לי - ע"י חרן : קומי לך - וריו עמך (שמות יא) וישלוח חיש מאל רעשו : (יא) כי הנה הסהיו עבר - אלוארקה תלוח ענה דלנותיה לחמתם משנולח יחק : הגשם - שהוה טרחתו של סתיו חלקך ילך לוכלומר שחיס וסשמה של קושי שהעכוד נגורו עליכס והלכו להם משנולדה מרים הקסו הסמרים סעכוד עלי שחל ולכן בקראת מרים על סחררם : (יב) הנצנים נראו בארץ - הרי מהוה חרן מוכנים לכס לכל דרכים : עת הזמיר הגיע - שאלתם עתידים לומר שיר על חים : וקול התור - קול הסתיר הגדול - ד"ה קול התור קול סהגיע

יג התאנה הנטשה פניה והגפנים סמדר נחמו
 ריח קומי לכי לרדף ריגתי ופתי ולכי לך :
 יד יונתי בחגוני הסלע בסתר המדרגה
 הראיני את-מראיך השמעני את-קולך
 כי-קולך ערב ומראיך כצל קרוי וכהיב גאוקה :
 טו אחוז-לנו שעלים שעלים קטנים
 מחבלים כרמים וכרמנו סמדר : טז דודי
 לי ואני לו הרעה בשושנים : יז עד שיפוח
 היום ונסו הצללים סב דמח-לך דודי לצבי
 וצו לעפר האילים על-דקרי ברור :
 ג א על-משכבי בלילות בקשתי את

בתימרות

רשי

וזו יולדתם מצרים : (יג) התאנה הנטשה פניה . הגיע זמן של כמרים לקרב שתכנסו לארץ : והגפנים סמדר . קרב זמן
 כסדר הין . דבר אחר כשרים שבכש חנטו והגנו לפני עושים טובים והריוח ריח טוב . קומי לכי . כתיב "ריתורה קומי לך לקטל
 עשרת הדברות . ד"ה תהיה חנטה פניה אלו פושעי ישראל שכלו בשלש ימי אפילה : והגפנים סמדר נהנו ריח . אלו הנשואים
 עשה עשות טובה ונתקבלו כקדרת כפסיקתא : (יד) יונתי בחגוני הסלע . זה חלומי לאלותה שעה שרדף פרעה את מרים והסגס חוגים
 על הים ואין מקום לנוס לפנים חוגי הים ולא להפנות לפני חיות רעות לחיה היו דומין בלחותה שעה ליונה שבורחת מפני דגן וכנסה לנקיקו
 הסלעים והיה הנחש נוסף בה תכנס לפניו ברי הנחש תאל לחון הרי הנחש חמר לה הקליה הראיני את מראיך את כשרון פעלתך למי את פונה
 בתי-איה : השמעני את קולך . (שמות יד) ויעקבו בני ישראל אלה : בחגוני . כנקיק והוא לשון שחר ודומה לו (תהלים קד) יחגוני ויבטנו
 (ישעיה יט) והיתה אדמת יהודה למצרים לחגא וכסא ריח קורח להם חגוני וכן קורח קלנו וכן (שמואל ב) ויכרות את מדוים :
 מדרגה . חיסקו"ל"ש בלג"ו כשעשין חרין סביבות המגדלים ואסטיס העפר למעלה להגביה התל סביבאות מדרגות מדרגות זו למעלה
 עוין : בסתר המדרגה . פעמים שיש בהן חורים וכנסים שם שרנים ועופות : (טו) אחוז לנו שועלים . שמה הקב"ה את
 קולס לזה את הים ושעפס ונחוז לנו השועלים הללו הקטנים עם הגדולים : אף הקטנים היו מחסלים את הכרעים בעוד כרעו בו ומר
 מהעכס לדים כשהיה בת ימי אלינדרת זכר והיא שומנתו והיו האזרים ככנסים לכתיים ומחפין את הזכרים והתינוק עמון והוא בן שנה
 או בן שתיים והן מטיאין תמוקות מבית חצי ותינוק מזרי מדרת יתנוק ישראל עונה תמוקות עמון שם והיו תופסין ומשליכין אותו ליאור ולמה
 קרח אותם שועלים מה השועל הזה נוסט לפנות לאחוריו לברוח אף מזרים מכיטים לאחוריהם שנאמר (שמות יד) חנוס מפני בני
 ישראל : שעלים קטנים . כתוב חסדי"ו יעל עם זה הכפר ע"הם כמים שנתדדו כשעלו של מוקים : (טז) דודי ליואני לו . הוא
 כל זכריו חשע מחי ולא צוה אלא לי עמו פסח קדשו ככורות עמו משכן בקריבו עולות ולא תכע מאומה אחרת : ואני לו . כל זכרי
 תכעתי עמו ולא מאלהים אחרים : הרועה . את לאלו כשונים כמרעה טוב ומחוייפה : (יז) עד שיפוח היום . עופה לנוקחית
 שלמעלה היענו דודי לי ואני לו ידחן שגרים העין ושפתיה השמש כחם היום ונכר השמש : ונסו הצללים . חטאנו בעל חטאנו
 במרגלים . ונסו הצללים זכות המרגלות עלינו פיקתי עולו : סוב דמה לך דודי . נרמתי לו להשתלק מעלי על הרים המופלגים מנוני :
 בחר . לשון חלוקה וספלה : (א) על משכבי בלילות . כר לי שישתי אפילה כל שלמים וזמורה שנה שהיו ישראל לנטיפים :
 בקשתי ולא מצאתיו . (שמות) כי אירני בקרבכם (שם) כי לא אעלה בקרבך : (ב) אקומה נא ואבקשה . (שמות לג)
 יחל חשה (שם לב) אעלה אלה : (ג) מצאוני השומרים . עשה וחרון : אה שאהבה נפשי ראיתם . מה מאלתם כפיו :
 (ד) כמעט שעברתי מהם . קרוב לפי שנתם מפני לטוף ארבעים שנה : עד שמצאתי . שהיה עמי בימי יהושע לכנסו שלשים
 וחד מלטים : אחוזתי ולא ארפנו . לא נתתו רפיון עד שהכחוזתי אל משכן מילה כשכיל אל זאת שעשה לי :
 (ה) השבעתי אתכם . האומות שהיו נולדו בימים . אם העירו ואם העוררו . אהבת דודי חמני ע"י פשו והסתה לעוזבו
 לשם מאחריו : עד שתחפץ . בעוד שאהבתו חפץ עלי : (ו) מי זאת עולה מן המדבר . כשהייתי מהלכת כמדבר והיה עונת האש
 והענן חללים לפני והורגים כחמים ועקרבים וארפיין הקוליס והטרקנים לעשות בהרף עישה נקיה הענן והענן עולין ורואי אמות האומות
 ונות מיהות על גדלתי וחומרות מי זאת כלומר כמה גדולה היא זאת העולה מן המדבר ונו' כתימרות עשן גבוה ונקיף כחמר : מקשררת

כנר

46

מו

(*)

שיר השירים ג ד

כחימרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל
 צבקת רובל : ז הגה משחו שלשלמה
 יא צהינה ורהינה בנות ציון
 בפלך שלמה בעטרה שעטרה-לו
 אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו :
 ד א הגר יפה רעיתי הגר יפה עיניך
 יונים מבעד לצמתך שגרה בעדר העזים
 שגרושו מהר גלעד : ב שליך בעדר
 הקצובות שערו מן-ההחצה שקלם
 מתאימות
 ארנמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלם :

דשי

מגן . על שם עק הקטרת שהיא מתמר ועל מוכת הפנימי : רובל . שם המוכר כל מיני בשמים : אבקת . על שם שכותסין
 קורו וזמין הדק כחב : (1) הגה משחו שלשלמה . אהל מועד וארון הסודות : ששים גבורים סביב לה :
 ששים רבוא סביב לה : מבורי ישראל . מיוצאי הנחל לבד פחותים חבן עשירים והיתרים על בני ששים : (ח) מלמדו מלהמה .
 מלחמתה של תורה וכן הכהנים המוכנים אותה החונים שביכות המעין מלומדי סדר עבודתם : איש הרבו . כל ימינו הן יסודות יסודיים
 שמעמידים על יסודות הנדסה והתורה שלא תשכח : מפתח בלילות . מן השכחה ויכחא עליהם לרות זכר הוא חומר (ההלויים ב)
 נשקו כר מן האף ותכדודך : (ט) אפריון עשה לו . זה אהל מועד שנקבע בטעמן שילה עשה לו אפריון חופת סתל לכבוד :
 (י) רפידה . השכנוקטנו על הכפורת שהיא זכס : מרכבו ארגמן . זה הפרכת שהיה תלוי ורובע על כלונסות מעמוד
 לעמוד : תוכר צוף . פדור ברצפת אהבה ארון וכפרת וכו' ולוחות : מבנות ירושלם . הלויים חלוי האיסם ושלמים להקב"ה :
 (יא) בנות ציון . בנים שמוציין לו במילה ובתפילין ובלבית : בעטרה שעטרה לו אמו . אהל מועד שהיא חופת סתל כנוגין
 תכלת וארבעה ותולעת שני אחר רבי כחומה של רבי שמעון כן יוחזי את דבי חלעור כרכי וישי חי אכסר שששעת מחסין מהו ששטיה לו אמו
 אחר לו משל למלך שהיתה לו בת יחידה והיה אהבה כיתר לא זו מחסבה עד שקראו כתי שנה (ההלויים ב) שמעי בת ירח לאו מחסבה
 עד שקראה אחותי שנאמר עתה לי אחותי והעיתו לא זו מחסבה עד שקראה אחי שנאמר (ישעיה ב) שמעי אלי עתה
 ולא שמי אלי האזינו ולא שמי כתיב עמד רבי שמעון בן יוחאי זכאקו על ראשו : ביום חתנתו : יום חתן תורה שערותו להם לקבץ
 וקבלו עולו : וביום שמחת לבו . זה שמיני למלואים שנתחנן בו המעין פודבר : (א) הגר יפה רעיתי . קולסן ורין
 וערבו עליו קיבנותיהם : עד שיפירח היום . שחטלו לפני בימי חתונותם : עיניך יונים . גוונין ונחליהן ודוגמתן כינה הולת
 הדקה כבן זוגה וכשחטטון אותה אינה מפרכת אלא ששטת נזר כך את כתיב שם לסכול עולי ומורחי : מבעד לצמחה . שעריך בעדר
 העזים . הקילום הוא דוגמת קילום אשה הנאכפת למתן חכמים לקי שוריק שערך כלה ונכחיק כלומר ולבנות כשער עזים לבנות הנודות
 מן ההרים ושערן מכהיק מרחוק והדוגמא שדומה כנסת ישראל לכך והיא נכפנית לחתונתן ומשכנותן אף הריקם אכן חסוכן עלי כעקב
 וכו' שלשו לרדת שהר הגלעד כשהשיגם לבן שם . ד"א לאותן שכלאו על מדין כעבר הירדן שהיה ארץ גלעד ולשון זה בידר שר ה' ארם :
 מבעד . הוא לשון חכמים שרוב בעד שמתקרא דבר המסך וזמן נגד ד"א כמנו (איוב ט) וכעד כוכבי ימים (יונה ב) ארץ כדומים
 בעדי . (איוב כה) הבעד ערפלי מבעד הוא הדבר שהוא נכפנית לאותו בעד לכך הוא חומר טבעד . צמחה . לשון דבר הנזמנס האעד
 שלא יפירח לנאת זו והיא השבכה והקיסודים ולא יתכן לפרש צמחה לשון צמח שמהא ה"ו שורשת במיפה ש"כ היתה להיות מנישה
 כשיח כשמת לה"א לטעול בה פעולת נקבה או לוי ולפעול בו פעולת זכר כמות"ו של שכת כשהיא מניחה לנקבה היא מודגשת כות חנה
 מדה ושכתה וכן לוכר עולת שכת בשבתו ות"ו של צמתן שהיא רפה על כר ימי באה במקום ה"א והיא סס הקיסודים ופשהו ש"ך לתפז
 לוכר לו לנקבה תהקן הה"א לתי"ו כגון שמתהקמן לומר שמתו שכתה . וכן אמה לעתו אמתה . עונה ערומה ערותה . וכן
 צמה צמחו לוחתה צמתו צמתן : שגלשו . שנקרמו גרם מתורגסם לזו כשהכתה יודות מן ההר צמחא ה' ארץ וימורע מהם :
 (ב) שיניך בעדר הקצובות וגו' . אף קילום כלשן מילשה : שיניך . דקות ולכמות וספורות על סודן כמני וסדר עדי
 הרמלים הכדורות נושאר האלן הקנס ומנין בעטרות לרובה חכם והגון לחזר כגוונן שעושה אותן לכלי שלת ונשחרין אופן ונעית לידתן של
 יתלכך הכתר ורוחנין אותם מיום אליוס : שבורם מהאימות . לשון חתום (ההלויים ב) און חתום כסדרי כלומר תמימות
 אצרי"ה כלעזו : ושכלה . שום שכול ומוס און כהם ונחמד הדוגמא הוא על שם גבורי ישראל הכדורים ויחוללים איביכסם שמישה
 סביבות והיה הם משרחקין מן הגולל של ישראל וזמן העדות שלא יתלככו בעבדי הנחמד קילום זה על שנים עשר חלקי קיש שכתו על ידיו
 כקנס ומנין שלא נחמד אחר מהם על העריות שנאמר (במדבר לא) זכא נפקד ממנו איש וחק על הרבור הלב הסיאו כפרתך וחק על הגולל
 נחמד שהצד עליהם הכתוב (שם) ויקחו את כל הסלל ויביאו אל משה ואל אל מר בקהן וגו' ולא הכדריה אחר מן פרה חתת לו חומר הקד :

מתאימות ושקקה אין בהם : ג כחוט
 השני שפתותיך ומדברך נאורה כפלה
 הרמון רקתך מבעד לצמתך : ד כמגדל
 דויד צוארך בנוי לתלפיות אלה המון תלוי
 עליו כל שלטי הנבורים : ה שני שדיך
 כשני עפרים תאומי צביה הרעים בשושנים :
 ו עד שיפוח היום וגסו הצללים אלה לי
 אלהיך המור ואל-גבעת הלבונה : ז כלך
 יפה רעיתי ומום אין בך : ח אתי מלבנון

כלה אתי מלבנון תבואי תעתירי מראש
 אמנה מראש שניר והרמון ממענות אריות
 מהררי גמרים : ט לבבתי אחתי בלה
 לבבתי באחד מעיניך באחד ענק מצורתיך :
 מהיפו דריך אחתי בלה מה שבו דריך
 מיין וריח שמניך מכל-בשמים : יא נפת
 השפנה שפתותיך בלה דבש ותלב תחרת
 לשונך וריח שלמתך בריח לבנון : יב גן
 געול אחתי בלה גל געול מעין חתום :

שליח

השיי

(ג) כחוט השני שפתותיך - נאות להכתיב ולשעור הכתובת כמו שישנו המרמזים לרמזה הוונה שאמר לה (יהושעב) את תקות
 חוט השני ונומר ושמו הכתובת : זמרברין - דבור וברי הוא מנורת (יחזקאל לג) הנדכרים כך אלל הקירות (מלאכיג)
 או נדכר וירא ה' פל"ה ריף כלעז : רקתך - היא גובה הפנים שקורין פומי"לש בלע"ז אלל העינים וכלשון גמרה קורין אותו רומי דחי
 ודוין לפלח חזירמון כחוק סהול אדום וסגלגל הרי קילום כנוי אשה והדגומא פירשו רבותינו דוקים סביך חללים מצות כרמון : מבעד
 לצמתך - חכמים לקיטורין : (ד) כמגדל דוד צוארך - קומה וקופה נוי כאלה והדגומא כמגדל דוד הוא עולדת ציון שהוא
 מקום חוק ופול ומפנה כך הוא נוארין ולשכת הנזית שהיה חוקן ומכרין של ישראל ואתו המגדל כנוי לתלפיות כנוי לנוי להיות הכל
 מסתכלין בו ללימוד מרותיו ונוי מלאכת תבניתו והוא מנורת (או בלה) מלפניו מכהות ארץ והי"ו וכתלפיות כמו ת"ו שכתרמית וכתבית :
 אלה המון תלוי צלוי - כך ענה השמים לתלות מנתיים ושלטיהם כמותי המגדלים : שלטי - אשפות שנותנין בהם חלים כיו
 (ירמיה נא) הכרו המנים מלאו השלטים ודומה לולצכת הגזית שמשם הורחז יונתה שהתורה יונג לישראל ויש לומר אלה המון כמו מן
 הלקי עלטם (ד"ה ארץ) דבר זה לאלף דור : כל שלטי הנבורים - מלינו שהתלמודים כקראים עלטם חלים ושלטים כיניין
 שנתור (ההלים קכו) כחיים ביד נבור כן כנוי הכעורים אשרי הנבר אשר מלא את אשפתו מהם : (ה) שני שדיך - המניקים אותך
 זה מה וזהין : כשני עפרים תאומי צביה - דרך נמוי להיות יולדת תאומים כך שניהם שנים שקולים זה כזה - דכראחר שני
 שדיך על טס הולמות תאומי נביה הם ומאומות כסדה אחת ומחנה הכרות על זו ומחנה הכרות על זו ויחוכין דבור כנגד דבור - אנכי כנגד
 לא תרצה זהוה מנע את הדמות של הק"ה - לא יהיה לך כנגד לתנאף שהינה אחר עבודה זה דרך אשה המלאכת תחת אשה תקת
 את וריס - לא תשא כנגד לא תגמול שהנני קיפו לויטכצל שקר - זכור כנגד לא תענה שהמחלל את השבת וזעיד שקר דבורו לומר שלא
 שבת שבת שישית - ככד כנגד לא תמזוד שהמזוד סמו לכוליד כן שקלה אותו ומכדל למי שאינו אפיו - הרועים - את לאש
 וכשנים ומדריס וחס כדך כמה וישרה : (ו) עד שיפוח היום - עד שתפוט החמה : זנסו הצללים - הוא עת שרבו חוסים היום
 אינו חולין ואת עריכה עלי : היום - הוא השמש וכן (בראשית ג) ליום היום וכן (מלאכיג) כי הנה היום כל כוונת כתנור ומשיפוח
 היום חלק לי צהר המוריה בבית עולמים ככ"ר - כלומר משאטו ואלו לפני לחלל את קדשיו ולתך מנחתי בימי אפני ופינחס אסתלק מעליכם
 ואלטו חשכן זהו וחסר לי צהר המוריה בבית עולמים : וסס כולך יפה ומוס און כך וחרצה סס כל קהכמותך : (ח) אתי מלבנון בלה -
 ובתגלו מלבנון חתי תגלו כי חתי אלה עמכם : ארני מלבנון תבואי - ובסת שמוסין הגולה חתי אשיכ עמכם ואף כל ימי הגולה
 בנרתי ליתרובל כן כתבתי מלבנון תבואי - כשתגלו מלבנון זה חתי תבא ולא כתב אתי מלבנון תבואי לומר משעת יצאתכם ממצר ועד
 שעת יציאתכם כחן חתי עמכם בכל אשר תלכו ותבואו : השורי מי אש אמנרה - בקבני את נדתיך תסתכלי ותתכונני מה שר פעולתך
 וראית האונג שהאונג כי לפתך חתי במעבר ונשעותך ותנתיך על פיך ואתך לראש שני ותרמון שהיו מעומות אריות סחון ועגו -
 ד"ה חתי אונג הד הוא בגבול מצובה של ארץ ישראל וישנו אונג וכלשון משנה עורי חמון ובר הנה שחמיר בו (במדבר לד) מן הים הגדול
 יתחוללס הד הנה וכשהג לתת כקבסת ונתיגות סס סס לופים משם ורואין גבול ארץ ישראל וחזירה של ארץ ישראל ושמים וחומרים הודיה
 ולכן אחרת שיישראל אונג : (ט) לבבתי - משבת את לבי אלק : באהת מעיניך - הרבה דוגמות טובות שביך לילל היתה
 ביך אלל אחת מן הייתי מחסרך ביותר וכל עני ככולן וכן באהת ענק חזרונך כחית מהידי ענקי קישותין הס תכשעו מזה שיי אלל חזר וכן
 בהם - ד"ה אהת ענק באחד מאבותיך הוא אחד היס עיווד חה אהדסה הנקרה ענק אהס הגדול בגנקיס : (י) מהיפו דריך
 וכל מקום שהאית לי סס חכמיפה הוא מעיני גלגל סילה נוי ונשעון זכות עולמים הוא שער הכבלי ממחנה שאר יועדים ממחנה או יושלים
 זס אר יועדים מקום התועדה סס סבינה לישראל : וריח שמתך - סס טוב : (יא) נפת - עתוק : השופנה שפתותיך -
 ופעמי ערה : וריח שולמתך - מנות הגמות כנאות שלמותך ליעית תכלת כגדי כננה אסור שעטו : (יב) גן געול
 על

ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני : יא ראשו כחם פן קוצותיו מלתלים
 ז מצאתי השמרים הסבבים בעיר הכוני שחרות בעורב : יב עיניו כיונים על-
 פצעוני נשאו את-רדודי מעלי שמרי אפיקי מים רחצות בחלב ושבת על-מלאת :
 החמות : ח השבעתי אתכם בנות יג לחיו בערוגת הבשם מגדלות מרקחים
 ירושלם אסי-תמצאו את-רדודי מחתניו שפתותיו שושנים וטפוחות מור עבר :
 לו שתולת אהבה אני : ט מה-דורך מדוד יד נדיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש
 היפה בנשים מה-דורך מדוד שככה מעיו עשת שן מעלפת ספירים : טו שוקיו
 השבעתנו : י דודי צה ואדום דגול מרבבה עמדי שש מיקרים על-אדני-פן מראהו

רשי

מכלו כי חבורה כל פצע לשון נוכח כליו יין הוא ככרד"רוא כלעו : רדודי - עדי המרוד והמרוקע עלי וכן כל הענין לשון אשת נעורים
 המתאוננת על בעל נעוריה ונוקמתו - וזו הוא הדגומה : דודי שלח ידו מן החור - כשאמרתי רחלתי את רגלי ולא חסרתי לך ולא
 אשכחן ע"א שבתתי כס : שלח ידו - והראה בקמתו כימי אחו והביא עליו חיל מלך ארם (ד"ה בכה) ויכו בו וישם ממנו שביה גדולה
 וגומר ויהרוג פקח כן רמזוהו ביהודה ונשאים אלף כיום אחד : ובעי המו עלי - בא חוקיהו כנו ושב ככל לבכו לדרוש להק"ה
 וכל דורו שלמים לא קם דור בישראל כמותם כיו שמורם בחלק בקרן ודן כאר שבע ולא מלאו עם הארץ מנבת ועד אנשכית ולא מלאו
 אים ולא שחן בקי ארץ כס לכות טומאה וטהרה וכו וידי כטפוחות וגומר אף אשיהו כאמר בו (מלכים ב כג) וכמוהו לא היה לפניו מלך
 כי ראש פורענות שבה על נמסה ועל אמוק לקיים שלח ידו מן החור ומעי המו עליו : פתחתי אני לדודי רדודי חמק עבר - לא כעל
 גזירתו שאמר בחוקיו (ישעיה לט) הכה ימים בלים ונשא את כל אשר כביתך וגו' ומכונן אשר תוליד אלו דניאל חגיגה מישל ועזריה
 אף כיו איהו ע"י חולדה הכביאה (ירמיה יט) הכני מביא רעה אל מקום הזה ואל יושבי וגו' ולומר (מלכים ב) וכמוהו לא היה לפניו
 אך לא שכה' תחרון אפו הגדול אשר תרה בישודה על כל הכניסים אשר הכניסו מנשה ויאמר ה' גם את יהודה אסיר ויעל פני כאשר הסירותי
 את ישראל ומאסתי את העיר הזאת : נפשי יצאה כרברו - יצאה ממני כדברי דבריה - בקשתיו ולא מצאתיו - ואם תאמר והלא
 ירמיה עומד ונתכח בימי יהויקים ולדקיהו שוכו אלי ואצובה אליכם לא לבטל את הגזירה חלל להקל הסורענות ולהכין מלכותם שבוסס מן
 הגולה לטועם עוזין כתיסה ולבנותם מחין אורם : (ז) מצאוני השומרים - כשכוננו ומיילותיו : הסובבים בעיר - לנקום
 בקמתו של מקום : נשא את רדודי - ב"ה הנקדש - שגמרהו החושות : אף מלאכי השרת שהיו שומרים תומותיה פענין שאמר
 (ישעיה מב) על תומותי ירושלם וגו' הם הניחו כו את האור כענין שאמר (איכה א) מחרוס שלח אש וגו' : (ח) רשבערתי
 אתכם - האמות אנשי כבוד נדר שראיתם כחגיגה מישל ועזריה מוסרים גמסם לכסן האש ואת דניאל לגוס אריות על עסקי התפלה ואת
 דורו של מרדכי בימי המן : אם תמצאו את דודי - לעתיד לכל ליום הדין שיבוקז חכם להעיד עלי כענין שנאמר (ישעיה טז)
 יתנו עידיהן וינדקו : מה תנידלו - שתעידו עלי ששבול אהבת חליתי ביסורים קמים כי יכס יבא כבוד נדר ויעדיכא אליפו וזמר
 וכל כחי האומות ויעידו עלי שקימתי את התורה : (ט) מה דורך מדוד - כך היו שאלין האומות את ישראל מה אלהיכם מכל האלהים
 סך אתם נשפרים ונללבים עליו : שבכה השבעתנו - להעיד לו על אהבתך : (י) דודי צה - לכן כמו (איכה ד) לחונתלב :
 ואדום - אשר שתחלה כל הענין לפי פשוט קלוקונו בחור כשהוא לכו ופניו אדמונית : דגול מרבבה - גדול בחיילות הרבה רבים
 חיילות יורבות רבה קרוין רבה שאלמר (חוקאליז) רכבה כנענח השדה נתתיך : (יא) ראשו - מכהיק בכתס פו - כתס הוא
 לשון סגולה אלכס שאורין ככית גמיהס וכן (איכה ד) ישנה הכתס הטוב וכן (איוב לא) ולכתס
 אמרת ימכתני וכן (משליכה) וחליכתס : קוצותיו הלהלים - לשון תלים פנדלו"ש כלעו" : שחרורח בעורב - כל אלהני
 לכחור : (יב) עיניו כיונים על אפיקי מים - עיני על אפיקי מים נאות כענין ימים אפיקי מים עריסם למראה והכתורים יולאים סס
 לשוט וכן נקלם המסורר עיני דודי כשהוא מביט על אפיקי מים דמות לני עיני יונים : רוחעות - עיני דודי כמלכ : ויושבות על
 מלאת - כל זה לשון נוי לא כולטות יותר נדחי לא אוקעות אלא יושבות על מלאת גימח סלסס הענין (ס"א העין לפי הגמרא) לפי
 הדגומה והוא לשון כל דבר שגוי למלאת נוח העזיה לו למוט כעני (שמוה בה) אבני מלואים (שסכה) ומלאת כגמולות אכן :
 (יג) לחיו בערוגת הבשם - אשר סס כמותס ערוגות גדולי מרקחים : מגדלות מרקחים - מגדלות של מרקחים גדולי
 כמקום שגמתיים אותם ויעשה רוקח : (יד) גלילי זהב - כמולאים בתרשיש - כל לשון מושס אכן יקרה כזה
 קרוי מלאת : עשת - לשון (ירמיה הבה) מתי עשתו קטן עב קרוי עשת ונש"א כלעו" : שן - מעצמות פיל : מעולשת
 ספירים - מקושטת ומתקת כספירים לשון ות ע"ף דחת רגונן וילת קת : (טו) שוקיו - כעמודי שס המיוסדים על אדני טו :
 עמודי שיש - עמודי שיש ומכיר כמגלת אסתר (אסתר א) על גלילי כסף ועמודי שס - ומראהו ככסו לארץ סלסמן : בחור בארזים -

שיר השירים ו

בלבנות בקוה באדנים : שז חכו ממתקים
וכלו מחממים ויה דודי ונה רעי בנות
ירושלם : ו א אנה הלך דורך היפה
בשנים אנה פנה דורך ונבקשו עמך :
ב דודי ירד לגנו לערוגות הבשם לרעות

בגלים וילקט שושנים : ג אני להודי ודודי
לי הרועה בשושנים : ד יפה את רעותי
כתרצה נאנה כירושלם אימה בגדנות :
ה הסבי עינד מנגדי שרהם הרחיבו
שערך כעדר העזים שגלשו מזר העלער :

רשי

שנד

כחבר בין הכנים לארובין שאר ענים : (טו) חבו מממתקים . דכרו ערבים : זה דודי . זה דמות דודי זה דמות רעי ועל כל
אלה חלית ללחבתו . והדגמה כלפי הקב"ה הכך היא : דודי רעה . ולכן להלכות עונותי . תלובן כשרהבסני כחה כן מורה
הורחות וכן כשבת למשפט (דניאלו) לכזיה כתלג חזיר ושער רישיה כעמר קוי . ואדום . ליפרע משונאיו כענין שחומר (ישעיה כג)
מדוע חרס לביטיך : רגול מרבה . הרבה חילות זקופין חתנו : ראשו כהם פז . תחילת דבריו הכניקו ככתם טוכן הוא חומר
(ההלים קיט) פתח דכרך יחיר פתח אנכייה חלוקין הראם תחלה משפט מלוכה יפ לו עליהם וחחר כך גזר עליהם גזירותיו . קוצותיו
ההלים . על כל קין וקין תילו תילים של הלכות . שחורות בעורב . על שם שהיה כתוכה לפניו חם שחורה על צדו אש לככה
ד"ה קווצותיו תלתלים כשדחה על היס נראה כחומר נלחם כנכורה : עיניו כיונים על אשפיק מים . כיונים שעיניו צופות אל ארובותיהם
כך עיניו על חתי כנסיות וכו' מדרשות שם מונחי התורה המסוליס למים : רוחצות בחלב . כשהן צופות כמשפט ויכרחה חן
לחמתו להנדיק נדיק לת לו כנדקתו ולהרשיע רשע לתת דרכו בראשו : יושבוה על מלאה . על מלאה של פולס . ומשטחו כשלהחן
צופות טובים ורעים . ד"ה תלמדו חכמים שהקב"ה נותנם עינים להליר לעולם כשם שהענים מחזירים לאדם כיונים הנודדים ומאוכן
מדרשות שם מונחי מים של תורה : רוחצות בחלב . לפי שקראן עינים והענין לשון נקבה היא רוחצות לשון נקבה הם מנתחין עממן
בחלב של תורה ומלכנים סתריה וסתוונותיה : יושבה על מלאה . מושבים דברים על חופניהם . ד"ה עיניו עיניו פרשאת של
תורה והלכות ומשניות כיונים שהם נאים בהלכות על אשפיק מים כתי מדרשות רוחצות בחלב מנחלמות כחלב כעין שפרשתי : להיון .
דברות הר סיני שהרא להם פנים משניות ושחקות . שפתותיו שושנים . דברים שנדרש בהלכות כחלב כעין שפרשתי : להיון .
שם תורת מטלת ואש ומקנה ועולה ושלמים : ידיו . הלוחות שכתן עומיני וזעזע ידויהת : גלילי וזה . חלו הדברות
שכתן הכתובים מזהב ומטעם . ח"ה יושב עין נחמיה מעשה נשים היו שלם ח"ה יושב עין נחמיה וזעזע ידויהת : גלילי וזה . חלו הדברות
מובולאים בהרשיש . שכלל בעשרת הדברות תרי"ג מצוות : מעוז עשה שן . זה תורת כהנים הניחן כחלצ חמשה חמשים
כעשים הללו שהם כנונים כחלצ הנזק : עשת שן מעולפת ספרים . נרחית חלקה כעשת שן והיא סורה דקדוקים רבים גזירות
שוות וכנין חק קליט ומחורים : מיוסדים על ארניפן . ח"ה חלוצה הקטר העמוד הזה לו כותרת למען ובסיס לחטן ח"ה סוואל
בר נרא פשויות שכתורה יס להם כותרת למען ובסיס למען וסמוכות לפניהם ולאחריהם כנון פרשיות של שביעית ויובל (ויקרא כח)
וזי תוכרו מחבר להודיען כמה קשה חקקה של שביעית כדחיתח כמסכת ערכין וסוכה וכנון (בסברין) ופקוד ה' חים על העדה ח' נקדט
לחמי ער שאתם ופקדתי על בני פקוד חותם עליו כן כמה לכן לחמד סוקו עמודים ש מוסדים ונו' : מראהו סלבנון . הפוסק כל
ומתכוון בדבריו מולא בהם פרטים ולובים כיער זה שולכלכך דברי תורה הנונה בהם תמיד עחדש בהם טעמים : בהוד . נכחר
כארוים הנכחרים לכנין ולחיוק ולגובה : חבו בימתקים . דכרו ערבים (ויקרא כח) ושרט לנפש לא תתנו כסדרם . חבי' הנהחן
לשם סבר יח חן מתוק מזה . חל תחכלו כמעשים ותקללו סבר וכסוכר שמשעו (יהוקאל יד) ועשה עשכט ונדקה עליהם חיה
וחיה עונות כחשכו לוביות יש חין מתוק מזה : (א) אנה הלך דורך . מאנטס ומקטרים האיונות חל ישראל חנה הלך דורך לווה
הגיות אורך עזובה חלמנה : אנה פנה דורך . כשחור והשרה רוחו על בירש וכתן רשות לבנות הכית והתחילו לבנות בחור וחזרו להם חנה
ענה דורך חם חזרה הוא חליך נבקשו עמך כענין סלחור (עזרא ד) וישמעו נרייהוד' וכפי שן כי כתי הגולה כונים הוכל ונו' ונשאל ונו' הכל
ונו' נכנה עמכם כי ככם נדרוש לחלוקם ונו' וכוונתם לרעה כדי להשכיתם מן המלכה והם משמים : (ב) דודי ירד לגנו : מה לנו
לבנות היכלו ויהיה סם עמנו : לערוגה הבשם . מקום מקטר הקטורת : לרעוה כגנים . ועוד ירד לרעות נאנו כגנים חסר כגנו
ללקוש וכיוותיהן ולכתם כמטר וכהן לפניו כגנין סלחור (מלאכיג) חונכדירו ירחיה ונו' ומה שאתם חוקרים לכתשו עמנו ולבנות עמנו
חני לדודי ולא חתם לו ולא תבטו עמנו כענין סלחור (עזרא ד) לחלכם ולגנו לבנות בית ולחברו וחזרו ולכם חין חלק ונדקה וכו' בירושלם :
(ג) הרועה בשושנים . הרועה חל לחנו כמרעה כחוטוב : (ד) יפה את רעותי כהרעה . והקב"ה מקלסה על זאת יפה
את רעותי כשאת רעותי לירך הוא נדרש כספריו : גאווה . חל עתה כחשר בראשונה בירושלם : אימה בגדנות . חיליל עלאים חיותך
חטיל עליהם שלא להלחם ולהשכיתם מן המלכה כמו סלחור בעזרא : (ה) הסבי עינד כנגדי . כחומר שחוקתו חביבה ונו' ובה
עליו וצנייה בלוח וזומר לה פסי עינד מנגדי כי בראותי אותך להי מעתה ונתגלה עלי ונקי גסה כי חילי יכלו לתת חק : הרחיבוני .

ו שניך כענה הרחלים שעלומך הרחצה
 שכלם מתאימות ושכלה ואין בהם :
 ז כפלה הרמון רקתך מפעד לצמחך :
 ח ששים המה מלכות ושמונים פלגשים
 ועלמות אין מספר : ט אחת היא יועתי
 תמתי אחת היא לאמה ברה היא ליוצדתה
 ראוק בנות ויאשרורה מלכות ופילגשים
 ויהללנה : י מי זאת הגשקפה במורשחר

בת

רשי

סגיסו לכי כמו (תהלים צ) ורכסם עמלאון (ישעיה ל) רכסם שבת אשמי"ר כלע"ו וזכרונתא כן הוא אמר הקס"ה כאקרא זכאי
 אפשר להשיב לכס ארון וכפרת וכרובים שהם הריכוזי כבית ראשון להראות כס מה יתירה עד שמעלתם כי : (ו) שערך בעדר העזים .
 בקטנים ורכים ודקים שסכס יס סכס הרבה : שיניך . קנינים וזכורים סבך כולם לטובה : בעדר הרחלים . הרחלה אחת כולה הדושה
 נמרה לתכלת כשה לקרבן קרניה לשופרות סוקה לחלילין מביה לכינורות עורה לתיק אכל הרשעים נחשלו לכלבים שאין מהם לקדושה כלום :
 ששים המה מ"כות . חברה יונתי ויכו בני קטורה אש עשר . יסועחל זכני שלם עשרה . ינחך זכני שלם .
 בני יעקב שנים עשר . בני עשו שם עשרה . כדכרו הימים . הריששים . ואם תליזר נא ויהי תמונע שהיא חשה חברה מן
 המנין : ושנים פלגשים . נח זכנו ועד חברה תולדות יונתי היתה שמים תמונעם וכסם שהמלכות שהם נשי הולך יתרות בגדולה על
 הפלגשים כן היו חברה"ה נח ירכי חזונים גדולים ויתרים בחשיבות על הכל כאשר תראה כנר בת מלכים היתה תמונע בת שלטונים היתה
 זכעית פלגש לעשו ואומר (בראשית יד) אל עמק שור וכו' הושו כלם בענה אחת והמליכות חברה עליהם : ועלמות אין מספר :
 לוספחות הרבה נחלקו כל חלה : (ט) אחת היא יונתי . ומכולם אחת היא הנכשרת לי ליונה תמה שהיא תמונת לכעס כן זוגה .
 אחת היא לאמה . לכס"יתיה הרבה מחלוקות בבתי עדרשות כולם לפס להבין תורה על מוכנה ועל אמתה : ברה היא ליוצדתה :
 יעקב ראה אותה משה שלימה בלא פסול וכוונה וקולם למקום שאלמר (בראשית טו) וישתחו ישראל על ראש המטה : ראוה בנות . את
 אשהל כנגדלתה . ואשרוה . ומה הוא קילוסך מיוצת הנשקפה עלינו ומקום הנכונה למוך קרויה הנשקפה כן כבית המקדש גבוה מכל
 ארצות : (י) כמו שחר . הולך ומחיר יעט מעט כן היו ישראל סבית מני בת חלה זרה בל פחת יכודה ולא מן והיו משועבדים לפיט
 וליון ואחר כך נחמוס בית השמונתי ונעשו מלכים : אוימה כנגדלות . אוימה כנגדויה כנגדלות של מלכים כל זה הקב"ה מקלט את
 כנסת ישראל יפה את רעיני כתרנה וכל העניין ע"כ : (יא) אל גנת אגוז ירדתי . עודה מוכרי שכנה הנה בחתי אל מקדש שניו
 ח"ן : לראות באבי הנחל . מה לחלוחית מעשים טובים אראה כן : הפרחה הגפן : אם תפריחו לפני"ה יסופרים וסונים :
 הגזו הרמונים . חקיימי מות תלתי וכיות לזה נמשלו ישראל לחנוה חנוה חתה רואה אותה כולו ען ואין ניכר בתוכו פלגו ומלאו מלא
 מגרות ונורות של איכלים כן ישראל נמניע ונענות כן מעשיה ואין תלמידים סבך ניכרים ואין עתפחים להכריז על סבתן כדקתו אתה
 מולא חזן מלא חכמה ועוד כמה עדרשות לדבר מה חנוה נפל כטיט ואין מה שבתוכו כחאם חף ישראל גולין לכין האומות ולוקין מלקיות
 הרבה ואין מעשיהם כחאסין : (יב) לא ידעתי . כנסת ישראל מתאוננת לא ידעתי להזהר מן החטא שאעמוד ככבודי כנגדלותי
 ונכשלתי כשנאת חסם ומחלוקת שנבר במלכו בית השמונתי הורקצום ואריסתובלום עד שביה מכיל אחד מהם את מלכות
 רומי וקבל מידו המלוכה ונעשה לו עבד ומחו נפשי שמתני להיות מרכבות להרכיב עלי נדבות שאר אומות
 עמי נדיב . כמו עס נדיב יו"ד יתירה כיו"ד של (דברים לג) שכני סנה (בראשית י) גונבתיו יום :
 (א) אברהם רבתי עם : נפשי שמרתי . אני בעמי חניתי עלי כענין שנאמר (ירמיה ג) ואת למדת אותם עלך חלופים לראש :
 (א) שובי שובי השולמית . חונדים אלי שובי שובי מאחר המקום : השולמית . השלימה בחינותך עם שובי שובי אלינו
 ונחזה בך נביב ויחך נביים ושלטונים כמו ואתה תחזה מכל העם כן דרש רבי נתנאל . ד"א ונחזה כן כתבונן ח"ן מפ גדולה ניתן לך
 ויהי חונרת מה תחזו כשולמית מה גדולה אתם יכולים לכפוק לי שתחז מה לגדולתי אפילו לגדולת דגלי מחולות מחנות העדבר : (ב) כזה
 יפו פעמיך בנעלים . הם חונרים להפנים חנו . שתדכקי בנו כשכילנו ומשיכות שרחנו כן בעורך כיפיין : כזה יפו פעמיך .
 כצלית הרגליים בת נדיבים . חמוקי ירכיך כמו חלאים . קבוצת עדי"הב קרויה חלי כתם חלי בלשון ערבי ורכותינו דרוש על
 נקבי השתין על נמכים שנעשו חששת ימי בראשית עגולים כמו ירך כמו חלאים לזון חפירה כמו חוליות הכור : מעשי ידי אמן .
 ידיהם כה כחכמתם כה חיון כמו חומן קילוסו של הק"ה ישראל מקלטן אותו מלמעלה למטה עת חילין עראשו כתם פו וירדן ובחין עד
 מוקין עמודי של לפי סבך בחין לרצותו להודיד שכימתו מן העליונים לתחתונים והוא מוכה קילוסם מלמעלה למעלה מה יפועמיך הם הרגליים
 ומונה

שיר השירים ד

בת דג'יב המאני ירביך כמו תלאים מעשה
 ידי אמן : ג שררד אמן הסהר אליהסר
 המוג בטגך ערמת חטים סוגה בשושנים :
 ד שני שרדך בשני עפרים תאמי צביה :
 ה צוארך כמגדל השן עינדך ברכות
 בחשבון על-שער ברת-רבים אפך כמגדל
 הלכנון צופה פני דמשק : ו ראשך גלילך
 ככרמל ודלת ראשך בארגמן מרד אסור

נשכימה רשי

ומונה והולך עד ראשך עליך ככרמל עד שהוא כא למעשה אליו : (א) שררד אמן הסהר - טיבורך כאן שלמים ללולים שרוחץ כהן
 והוא עשוי מאבני שים וכלשון ערבי קרוי סהר על שם שהטאר כמזכר עגול מושלוב כאן עגול והקילום הוא אינו מצינין נוי אשה כקילום
 העליון לפי שהעליון דודק מקלס הוא ריעותים וקלסות אותה על שם ועשה לומר רגונה את להתחבר עמנו והדומה על שם לטבת
 הגוית היסודות כטבור הארץ : אל יחסר המוג - לא יכלה עמם חסקה רוצה לומר לא יכלה ולא יפסוק עמם שום דבר והרצה : בטגך
 ערמת חטים - סהכל יכין לה : סוגה בשושנים - גדרה ומוסוינות בגדר שושנים די לה בגדר קלוזין אחד מהם פורץ בו ליכנס
 הרי חתן וכנס לחופה לבו תועבת לחופה ולחבת חתונה כח לזקק לה חמורה לנטיפת דם כחמדל רחומי הרי הוסך עניו לנגד אחר ולא נשכו
 פתח ולא עקרב עוקלו הרי הוא עובר בדרך ראה ככרות כראשי התאנים פטש ידו ליעול או ערים לו שלישראל הרי הוא מוסך ידו מפני הגול
 הרי סוגה כמסוטס : (ד) שני שרדך - שתי הלוחות - דבר אחר מן דברך גדול : (ה) צוארך - היסול והמוכח שם זקופים
 ונטיהים ולטבת הגוית גם היא שם עשויה לחוק ולמגן כמגדל השן : עינדך - ככריות אשר בחשבון המזכות שים - כן עינדך על
 שער בת רבים חתמך כהם ונטיהים בעשרי ורוסלם הגיר בת רבת עם ועמוקים בחשבון תקומות ועולות חכמות וכינתם לעיני העמים
 מוסטות ככריות שים - ועוד יש לפרש כריות בחשבון כמו זונים - ולשון משכה הוא הלוקס יוני שוכן מפריח כריכה ראשונה קוב"ר
 פלמ"ו : אפך כמגדל הלבנון - חיינו יכול לפרשו לשון חמס לא לעינין פטשלא לעינין דוגמא כי מקלום נוי יש כחוסס גדול חוקף
 כמגדל ויאמר חני חסך לשון פנים ויה שהוא חומר למן וחינו חומר חסין שעל המנח הוא מוכר שהוא עיקר הכרת פנים כענין שאלמר
 (ישעיה ג) הכרת פנים ענתהם ותדע שהרי מקלס והולך מלמטה למעלה עינדך כריות בחשבון ואחרים העלם וכן האומות מקלסות
 (יהזקאל ג) מנחך חוק לעינת יונת כל הכחיס להרעותך ולמתותך : כמגדל הלבנון צופה פני דמשק - ראיית כבוד שהיא בית
 יצר הככונן ששם שלמה שהעמוד עליו נוסס ומונה כשה בתים יש בדמשק דבר אחר פנין טיפות פני דמשק נזמיות לבא שער ירוסלם עד
 דמשק שנתורה להרטיב עד דמשק : (ו) ראשך עליך ככרמל - אלות פילין שראש שאלמר בהן (דברים כ"ה) וראו כל עמי
 הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו טען כרי היא חוקן ונוראן ככלע הרים וכרמל הוא ראש ההרים : ודלת ראשך - קליעת טעבות
 טיריין נאה במלכותה קלוינת הרגיון - דלת ראשך - על שם שהקליעת מודלת על גובה הראש : מלך אסור ברהשים - שמו של
 מקום קסור בתלמים שאלמר (במדבר ד') נור אלהיו על ראשו : רהטים - קור"נ כל"עו כן קריין לתלתי החזרות שקושרין כהן
 החזרות - ד"א מלך אסור ברהטים הק"ס נקשר בהכנס כוונות ובריכות שאלתם רוצים לפני : (ז) טה ישיה ומה נעבות - אחר
 שפירט קילום כל אחר ולאבר כלל כל דבר נהי יפית כולך ונוס נעמות לידבק בך אהבה המונעת לה ענין כס : (ח) זאה חושתך דמהתה לחמור -
 ראינו טיר קוונתך ביוני ככוכב נטר טבל האומות היו כורעות ונפלות לפני אללם ואת העונות הקוונות זקופה כחמור כזה : ושדך לאי שכולות -
 דכאל חטיס מושאל ועורים סבידך כדמים ליכך חסם דמו לאשכולות שמשפיעות וטקה בך הם השפיעו להניק וללמוד את הכל שחין יראה
 כידחתם - עד כאן קלסוה האומות מלאן ויילך דברי שכינה לנלות ישראל שכן האומות : (ט) אמרתו אעלה בתמר - מתפאר
 חני בן חילות של מעלה כסם שאת עלה ואת קדש על ידיכם בתחומים שתתקדשו את שמי בן האומות : אחזה בסנסנו - ולחי אחוז
 ולדק כסם - סנסנים ענפים : ויהיו נא שרדך - ועתה חלומתי את דברי שלאת עתתי אחרי האומות ויכיו הטובים והחכמים שניך
 עומדים בחמונתם להשיב דרשים למפתים אותך שילמדו עמם הקטנים שבהם : (י) והכך יהיה כיון הטוב - הושרי בתשובתך
 שיהו סיון הטוב : הולך לדודי לבישרים - וזירה חני להשיב לכם שאעמיד באומותי מיהא חני הולך לפני דודי לאהבת מיסור שהוא
 מן הלסולא כרומיה ועקובה : כיון הטוב - שהוא דודק עתתי ינטיס חף אכותי בקבר ישמחו בו וידוע על חלקם - דוכס מרשים פרוט"ר
 בלע"ו ויסודו לשון דיבור וכן היא השוכה חני לדודי וגם הוא משתוקק לי : (יב) לכה דודי נצא השדה - ד שורכותינו כעירובין
 אחרה כנסת ישראל רבנו של פולס אל תדגיני כיושני כרבים שיש בהם גול ועריות חלא כיושני פרוות טאס בעלי אומות ועופקן בתורה

מתוך

יג נשכימה לכרמים נראה אספרחה
הגפן פתח הקמדר הנצו הרמונים שם
אתן את דודי לך יד הדודאים נתנו
דום ועל פתחיו כרמגלים
חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך
ה א מי יתנד כאח לי יונק שדי אמי
אמצאך בחוץ אשקה גם לא יבון לי
ב אנהגף אביאך אל בית אמי תלמדני
אשקה מיני הרקת מעסים רמני
ג שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני
ד השבעתי אתכם בנות ירושלים מדה
נעשה

רשי

מנוח הדחק : גלגלה בכפרים : נלעה בכופרים באורח בני עשו שהפעת להם טובה וכופרים בך : (יג) נשכימה לכרמים
אלותי כנסיות וסתי נודרסות : נראה אספרחה הגפן : אלו בעלי מקרה : פתח הקמדר : כשהפרח נפלוה ענפים נכחים
הוא פתח הקמדר ולהם דומה בעלי משנה מהם קדושים ליהנות מהם כהוראת התורה : הנצו הרמונים : כשהם נעורים והנן
עם סביבותיהם נופל : הנצו נופל כנצו ולהם דומה בעלי תלמוד שהן כחמה נמורה לחייון להורות : שם אחן את דודי : שם ארץ
את כבודי וגדלי שכן סביבתי : (יד) הרודאים נתנו רוח : דודאי האנים הטובות והרעות כענין שנאמר (ירמיהו ב) הלאני
ה' ובהם שני דודאי פאנים וגו' הדוד האסון טובות וגומר והדוד השני פאנים רעות מאד אשר לא תאכלנה אלו פאנים ישראל עכשו אנים נתנו
רוח כולם חקקים פניך : ועל פתחיו כרמגלים : יש כידעו סכר ממות הרבה : חדשים גם ישנים : שמדשו סופרים עם הימים
צפתת עלי צפנתי לך : לשון ועל כבודך לפתים כלני : ד"א זכנתי להראות לך שקיימתם : (א) מי יתנד כאח לי שתבא ללחמי
כדרך ששם יוסף לחמו שנמלוהו רעה ונאמר בו (בראשית ב) וינחם אותו : אמצאך בחוץ אשקה : אינני נביאך מדברים בשם
ואחבקם ואנשקם גם ידעתי כי לא יבון לי כי כדאי היא אהבתך שיהא אהובתך מוכנת לחור אחרים : (ב) אל בית אמי : כ"ה :
תלמדני : כאשר הורגלת לעשות טהור ועוד : אשקה מיני הרקת : מעסים : יין מתוק : (ג) שמאלו תחת ראשי
ראשי : (ד) השבעתי אתכם : עכשו כנסת ישראל מוכנת דבורה כלפי האומות ח"ו ש' שלני קולת ועתה נכנת דודי מתוק כדרי
והוא לי למשען בגלותי לפיכך השבעתי אתכם : מה העירודמה העוררו : כילא ועיללם : (ה) מיוצאת : הקס"ה סבית דינו
מומים על כנסת ישראל מיוצאת כמה היא חסובה זאת שנתעלתה מן המדבר בכל עתנות טובות שם נתעלתה במתן תורה ובדבור שכינה
ונראית חכמתה לכל ועודנה בגלותה : מהרפקת על דודה : מתאכזרת על דודה עודה שהיא חכמתו ודבורה בו : רפק כלשון ערבי
רפקת חכמה : החת ההפוח עוררתך : כך היא אומרת בקשה חכמת דודה תחת התפוח עוררתך וכו' כי בתחתית הר סיני העשו על
ראשי כמין תפוח שם עוררתך והוא לשון חכמת אשת נעורים המעוררת את דודה כלילות בתנועות עלי משכס מחבקת ונמשקת : שמרה
חבלתך : הרי אמרנו שהק"ב הקראה אמוס נביאה לך לאס : הבלתך : לשון חבלי יולדה : חבלתך כלוק חבלים מונך כמו (ירמיהו)
כני יאזני יאזומני : (ו) שימני בחותם : שכייל אותם אהבה תחתני על לבך שלא תשכחני ותרחה כי עזה כמות אהבה
האהבה שאהבתך עלי כנגד חיתית שאני נהרגתי עליך : קשה כשאול קנאה : התגרה שנתקנאו שנתגרו כי האומות כשכילך
קנאה כל מקום איננו רמנט בלע"ז לשון אחיות הלב לנקוס נקם : אש ושלבת יה : רשעים שלא חוקה הכא חכה שלהבת של
נאסע טעם חוקה הגדול האקוד על ראשי מלמדנו על תוכת אש שהיא דבורה שלהבתיה לומר אש של שלהבתיה : (ז) מים רבים
לא יוכלו לבכורת את האהבה : על שכונם כלשון רשעים נופל עליהם לשון לא יכנו : מים רבים : האומות : ונהרות
צריהם ומלכיהם : לא ישטפוה : עלידי חוק ואימה ואף על ידי ציוויהם : אם יתן איש את כל הון ביתו : כדי
להמיר אהבתך : בוז יבון לו : כל אלה הק"ב וכו' דינו מעידים שכן כנסת ישראל מתרפקת על דודה : עתה אחות לנו
כתאומים שהיא עזאבה ונתחברת ונתח' לאות עמנו והיא קטנה ונקטת את עצמה מכל האומות כענין שנאמר לא מורכב וגו'
שם מקטינים עמם : (ח) אחות : לשון אחיות קרעים אין מתחין : ושדים אין לה : כענין שנאמר בגלות עמנו

נעשה קאחותנו ביום שידבר-בה : לנטרים איש יבא בפריז אדף כסף :
ט אס-חומה היא נבנה עליה טירת יב כרמי שלי לפני האלף לה שלמה
כסף ואס-גלת היא נצור עליה לוח ומאתים לנטרים את-פריו : יג האשבת
ארו : י אגני חומה ושדי כמנדלות ארו בננים חברים מקשיבים לקולך השמיעני :
הייתי בעיניו כמוצאת שלום : יא בנים יד ברה דודי ודמה-לה לצבי או לעפר
היה לשלמה בבבל המון נתן את-הכרם האילים על הרי בשמים :

פנים פסוקי דשיר השירים טאה ושבעה עשר . וסימנו אשר דבר טוב על המלך . וחציו גרד וכרכוס :

רשי

(יחזקאל טו) שדים נכונם הניע'עת הנאולה הכלו שדים אין לה עדיין לא הניע'עתה לפת דודים : מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה . כשאחותי מתלחשים עליה להכחידה כענין שאלמר (תהלים פג) לכו נכחידם מנוי : (ט) אם הומה היא . אם תחוק באחותה וזיראתה להיות כנגדם כחומת נחשת שלא יכנסו לתוכה רונה לומר שלא תתחתן כסוהם לא יבואו כה ולא תתפתה להם : נבנה עליה טירת כסף . כהיה לעיר מנצרו ולכתר ולנוי וככה לה את עיר הקדש וכות הכחירה : ואם דלת היא . המכות על צורה והקיס עליה היא נפתחת אף היא אם תפתח להם להיות הסכאים שהיא כהם : נצור עליה לוח ארו . נשים כדלת הנקרים של עץ הנרקבים והתולעת גודרתן וחוללתן . וכנסת ישראל אומרת אני מומה סוקה כאהבת דודי : (י) ושדי כמגדלות . אלו כתי כנסיות וכתי עדרשות המניקים את ישראל כדברי תורה : או : באמרוי אלת : הייתי כמוצאת שלום . ככלה הנמצאת שלימה ומולאת שלום בבית בעלה : (יא) כרם היה לשלמה . זו כנסת ישראל שנאמר (ישעיה ח) כו כרם ה' נבחרת בית ישראל : בבבל המון : בירושלם שהיא רבת עם והמון רב : בעל . לשון מיטור כמו (יהושע יב) טבעל ג' אקצי'ת הלכטון : נתן את הכרם לנטרים . עסקה ליד אדוניו קאים ככל מדיון ואדום כמדרש שיר השירים תלמי מקלת סמך על גזריו הללו שהם המלכות : איש יבוא כפריו . כלומר שכלו לנבות עהן גובלית ורמנויות ואנכרות הכל נכונם להביא לתוך בית : (יב) כרמי שלי לפני . ליום הדן יכיאם הקס'ה כמשפט ויאמר כרמי אף על פי שמקרתיו בידכם שלי הוא ולפני כל כלמה שמתפתח לכס את פרוי ולא נכחד ממני מה שביטתם מהם והם אומרים . האלף לה שלמה . אלף הכסף שנכנסו מהם הכל כחזור : ומאתים לנטרים את פרוי . ועוד נוסף הרבה נושלו ונתן להם לראשיהם ונחמיהם כענין שנאמר (ירמיה טו) תחת הנחשת אכיל וזה : לנטרים ארו פרוי . אלות'ה ולותם תשלוים לתלמידי חכמים כמו שנאמר (ישעיה כג) כי ליושבים לפני'ה יהיה סתרים ולתננה של גור . ויש לפרש ומאתים לנטרים את פרוי כדון הנכנה מן הקדש שמשלם קרן וחומש אף אלו נשלם על קדש ישראל לה' ראשית תבואתו קרן וחומש חמשו של קרן ומאתים הסמותו של אלף : (יג) היושבות בננים . הק'ה אומר לכנסת ישראל את הנפילה בנולה רועה בננים של אמרים ויושבת ככתי כנסיות וככתי מדרשות : חברים מקשיבים לקולך . על אפי'ה שרת מכירך כתי אלהים דוגמתך מקשיבים ובאים לשמוע קולך ככתי כנסיות : השמיעני . ואמר כן יקדשוהו שומר : (אזוב לה) כרן יחד כוכבי כקר אלו ישראל ואמר כן וירישו כל כני אלהים : (יד) ברה דודי . מן הגולה הואת ופדנו מביניהם : ודמה לה לצבי . למחר הנאולה והסרה שכינתך על הרי בשמים הוא הר המודים וכות המקדש שיכנס מהרה סימנו אמן :

נשלם פירוש שיר השירים תהלה ליוצר אורים :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש באמונה ועטצר ודרוקר מאיר בן כהר'ר צבי הירש ז"ל מק"ק דיהרן פארש . ממשפחת בשוויטץ :
ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש באמונה ועטצר ודרוקר יצחק יבונה איצק בן כהרר אהרן זעליג ז"ל מק"ק פ"פ דארר זק"ש :
ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש באמונה ועטצר ודרוקר קלמן בן כהרר מאיר יצו מק"ק פ"פ דארר . ממשפחת בשוויטץ :
ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש באמונה ועטצר ודרוקר שמואל בן כהרר משה ז"ל מק"ק פ"פ דארר . ממשפחת ווירטנהיים :
ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש באמונה הדרוקר הכ' החתן משה בן מוה"ר ר' ברוך יצ'ו מק"ק פ"פ דארר . נכד הרב המפורסם מוה"ר מרדכי טאקליס זצ"ל אב"ד דק"ק ברלין :

